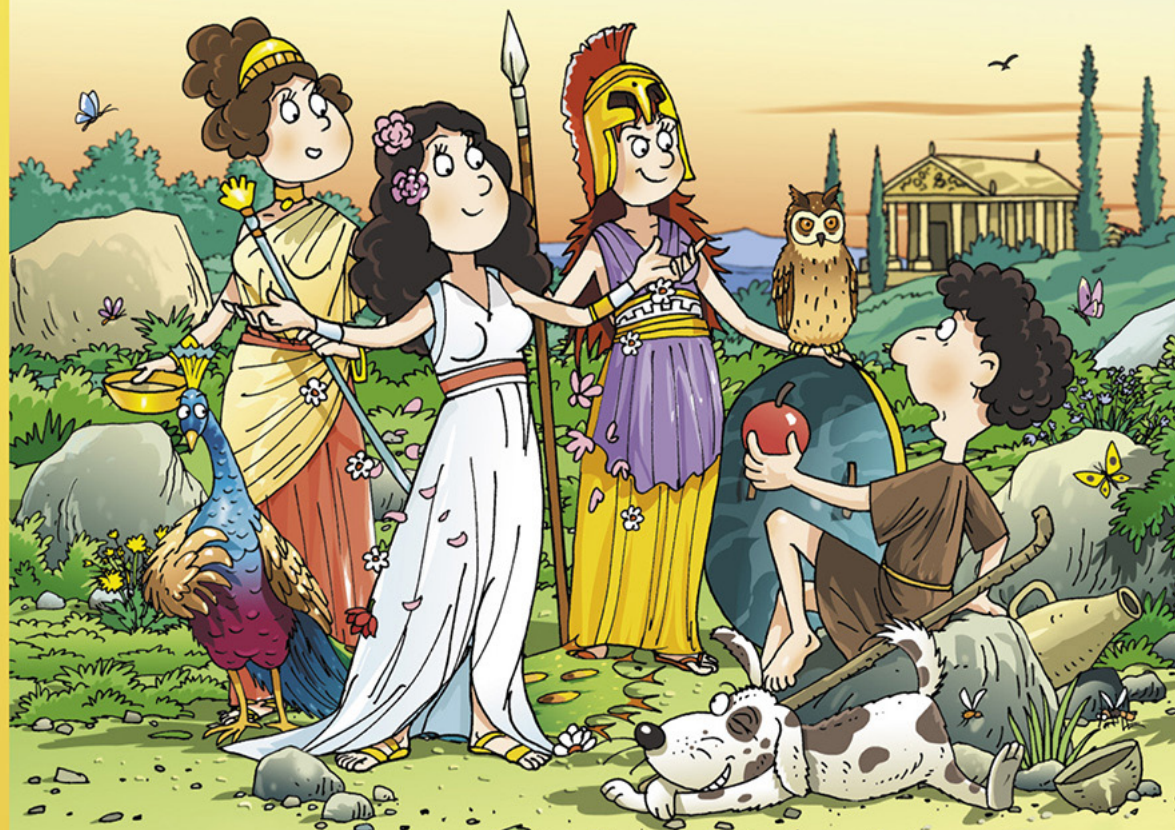

Proč se říká...?

- Achillova pata •
- políbila mě múza •
- jablko sváru •

... a další **antická úsloví**

Petr Kostka • Ilustroval Josef Pospíchal

FRAGMENT

Název knihy

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.fragment.cz
www.albatrosmedia.cz

Petr Kostka
Proč se říká...? Achillova pata...
a další antická úsloví – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2016

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS MEDIA a.s.

Petr Kostka

Proč se říká...?

- Achillova pata •
- políbila mě múza •
- jablko sváru •

... a další **antická úsloví**

Ilustroval Josef Pospíchal

*Robinovi a Tobiášovi
a všem dalším vnoučatům.*

Úvod

Víte, proč se nebezpečný počítačový virus, schovaný v počítači jmenuje Trójský kůň a odkud pochází rčení „všechny cesty vedou do Říma“ a kdy se používá? Tato a další rčení pocházejí z antiky. Ze starověkého Řecka, kolébky naší civilizace a ze starověkého Říma, říše obepínající téměř celý tehdy známý svět.

Z tohoto úsvitu a základu naší civilizace pochází i první evropské literární dílo, Ilias a Odyssea od bájného básníka Homéra. To on popsal Trójskou válku a dobrodružnou cestu Odyssea za zlatým rounem, stvořil celý božský svět, Olymp a popsal, jak to v božském světě chodí a co všechno se mohlo stát, když se antičtí bohové rozzlobili anebo zamilovali.

I Římská říše stojí u základů naší moderní civilizace. Popisy jejích válečných úspěchů, mocenských sporů, životopisy císařů, také básně a divadelní hry, to vše patří do zlatého fondu světové literatury. A to vše nás ovlivnilo a dodnes z toho čerpáme. Lidé si po celá staletí antické příběhy rádi vyprávěli, nechali se unášet silnými příběhy válečníků, příběhy o lásce. A hrdinský souboj udatného Bellerofónu na okřídleném koni Pegasovi s příšerou Chimérou, se stal předobrazem všech pohádek, ve kterých princ poráží draka a osvobozuje princeznu.

A protože všechny tyto příběhy jsou velmi působivé a byly obecně známé, přenesl se jejich obsah do běžné řeči, do rčení a úsloví. A tak každý ví, co to znamená, když se někdo tváří jako sfinga nebo když otevře Pandořinu skříňku. Pojdme se na ty příběhy podívat, abychom i my věděli, z čeho známá rčení a úsloví vznikla a co znamenají.

Jablko sváru

Byl to věčný problém mezi nimi. Nedokázali se dohodnout, pořád se o to přeli. Bylo to pro ně jablko sváru.

Když se ženil král Péleus, otec slavného Achilla, chtěl mít slavnou svatbu. „Pozvu všechny bohy,“ řekl Péleus. Ale zapomněl na Eris, bohyni sváru. A ta se rozzlobila. Když byla svatba v nejlepším a božští svatebčané se dobře bavili, vhodila mezi ně jablko.

A na něm bylo napsáno: „Pro nekrásnější bohyni“.

Začala hádka, kdo si jablko nechá. Héra, manželka nejvyššího boha Dia? Bohyně moudrosti a umění, Pallas Athéna? Anebo Afrodita, bohyně lásky a krásy? Svatebčané se nedokázali dohodnout. Rozhodnout měl Paris, syn Trójského krále Priama. „Když dostanu jablko já, staneš se nejmocnějším králem na světě,“ vtírala se Héra. „A já ti zaručím moudrost a slávu,“ nabízela Athéna. „Dej jablko mně a budeš mít nejkrásnější ženu na světě,“ slibovala Afrodita. Paris se nerozpakoval a jablko dal Afroditě. A ta svůj slib splnila. Do Parida se zamilovala nejkrásnější dívka. Jmenovala se Helena. Ale byla už vdaná. Jejím manželem byl Meneláos, král Sparty.

Paris svoji lásku unesl a odvezl do svého města za mořem, do Tróji. To si ale spartský král a vůbec všichni Řekové nemohli nechat líbit. Postavili armádu a ke břehům Tróje se vydalo tisíc dvě stě válečných korábů. Trójská válka mohla, díky jablku, začít.

„Jablko sváru“ je výraz pro dlouhodobý, těžko řešitelný a opakovaný spor, když není možné najít smírné řešení.

Achillova pata

Bylo to jeho pečlivě skrývané zranitelné a citlivé místo.
Byla to jeho Achillova pata.

Achilles patří k nejslavnějším hrdinům Homérova eposu Iliada o dobývání města Tróje. V řadách řeckých dobyvatelů bojovali největší hrdinové té doby. Tím úplně nejstatečnějším, nejodvážnějším a nejsilnějším byl právě chrabří Achilles.

Stal se hlavním hrdinou celého básnického eposu.

Jeho otcem byl udatný král Péleus a matkou bohyně mořských vod Thetis. Thetis věděla, že jejího syna čeká osud válečníka, a tak se rozhodla zajistit mu nesmrtelnost. Ponořila ho do kouzelné řeky Styx, vytékající z podsvětí. Jenže ho neponořila úplně celého. Držela ho za patu, a právě pata se proto stala jediným zranitelným místem na Achillově těle.

Achilles vyrůstal v udatného muže. Říká se, že už v šesti letech ulovil svého prvního kance. Když dospěl, vydal se po boku jiného řeckého hrdiny, Odyssea, získat slávu a pověst bojovníka do Trójské války. Od otce do-

stal nádhernou zbroj, původně dárek bohů, také nesmrtelné koně a skvělý vůz.

Pod hradbami Tróje bojoval Achilles statečně celých devět let. V desátém roce války začali Řekové prohrávat. A začali se mezi sebou hádat. Achilles přestal bojovat. Zdálo se, že Trója nebude nikdy dobita. Když ale zemřel Achillův nejbližší přítel Patroklos, vrátil se Achilles do boje a obléhání. To se mu stalo osudným. Bůh slunce Apollón, který stál na straně Tróje, totiž věděl o zranitelném místě na Achillově těle. A v jedné bitevní vřavě, když Trójan Paris vystřelil na Achilla šíp, usměrnil Apollón jeho střelu na Achillovu patu. Do té doby neporazitelný hrdina se skácel mrtev k zemi.

Trója nakonec byla poražena a dobita a Achilles byl oslavován jako udatný rek. Nesmrtelnost mu ale zajistila jeho zranitelná pata. A tak dodnes, když chceme o někom říci, že má někde slabé místo, že je někde v něčem zranitelný, řekneme, že to je jeho Achillova pata.

Když víme, že máme nějakou slabost, nějaké choulostivé a zranitelné místo a snažíme se ho pečlivě utajit, říkáme, že to je naše „Achillova pata“.

Trójský kůň

Nikdo to nečekal, odsud nebezpečí nemělo hrozit.
Byla to zrada ve vlastních řadách, byl to takový Trójský kůň.

Trójská válka trvala už skoro deset let, padlo mnoho skvělých řeckých hrdinů, mezi nimi například Patroklos a taky Achilles. Velitelem řeckých vojsk se nakonec stal vychytralý a lstivý Odysseus. Ten, který odhalil Achilla, když ho jeho matka skrývala před verbíři v ženských šatech a odvedl ho s sebou do Trójské války.

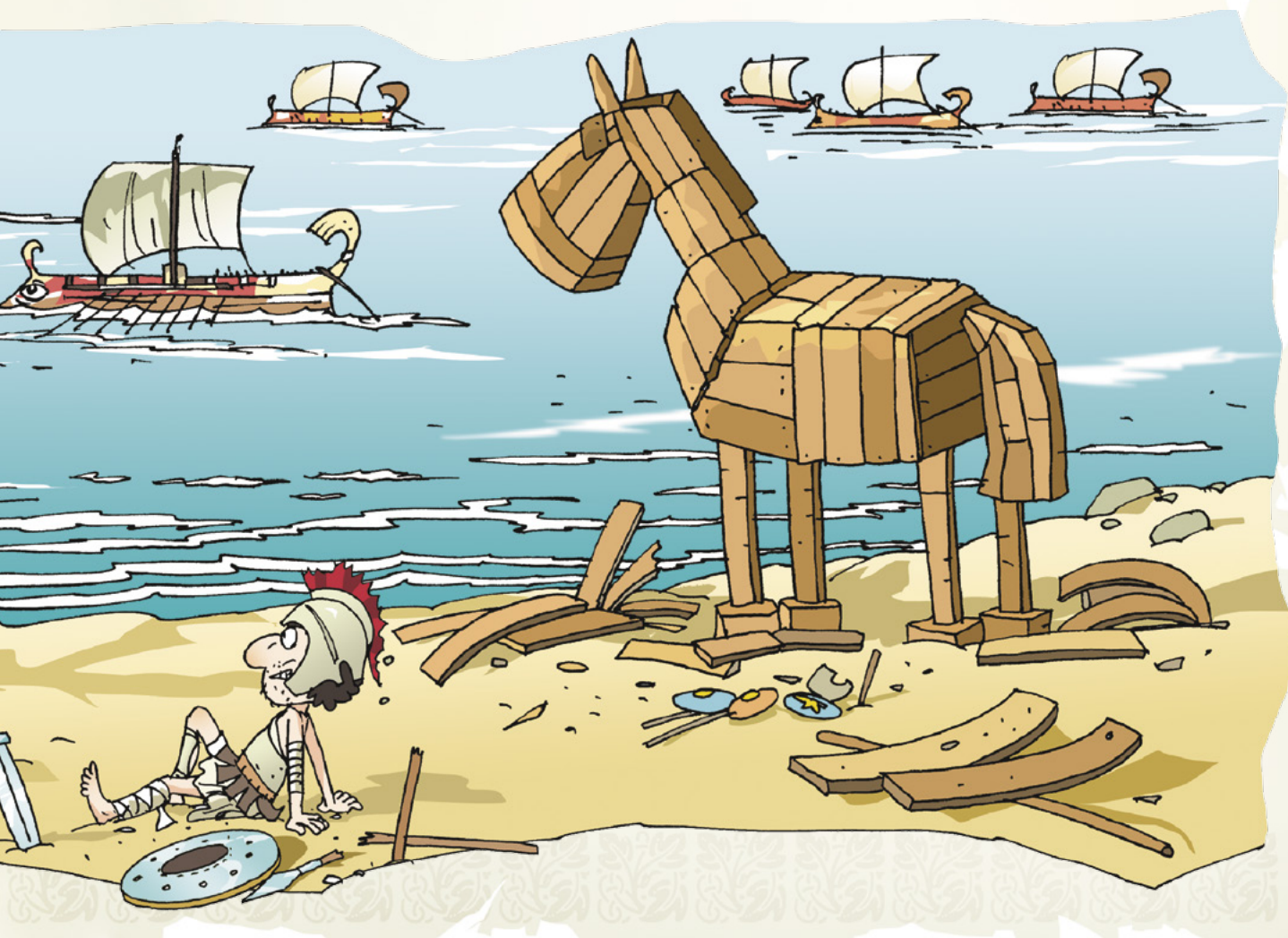
Achilles byl mrtev a s Řeky to vypadalo špatně. Odysseus se odhodlal ke lsti. Jeho vojáci předstírali, že bitvu o Tróju vzdali, nastoupili na lodě a odjeli domů.

Na břehu zůstal jen jeden zraněný voják a taky obrovský dřevěný kůň. Když Trójané viděli, že řecká armáda odplouvá, vyběhli z bran města a nahrnuli se ke koni. „Co to má znamenat? ptali se opuštěného vojáka. „To je oběť bohyni Athény, aby se naše armáda dostala v pořádku domů,“ odpověděl voják.

V pocitu vítězství, že skončilo dlouholeté obléhání, se nikdo neptal, proč tu Řekové nechali jednoho vojáka, proč postavili tak obrovského koně a proč se vlastně tak znenadání vzdali.

Dotáhli koně ke hradbám, museli je dokonce pobořit, aby koně dostali do města, a začali slavit. Slavili celou noc a teprve nad ránem všichni usnuli zmožení vínem, tancem a radostí z vítězství.

Toto je pouze náhled elektronické knihy. Zakoupení její plné verze je možné v elektronickém obchodě společnosti eReading.